

Pászti Lénárt Flóra

Family reunion

I.

Bolondok és egy dátum alatta,
érkezéskor írják. Beleragad a bőrünkbe. Bevándorlók és városiak
vagyunk,
ide csak születéssel jön bárki, hogy benne is a menekülés izmai fejlődjenek,
hogy ne tanulja meg a maradás méltóságát.

Futóversenyt szerveznek a határban, hogy eltűnésük tervezetlen legyen.
A szülők azt mondják, véletlenül eresztették el a kezüket, és ők elfutottak,

vagy igáslóvá változtak.
Akiknek sikerül a szökés, máshova rajzolják a pálya oválisát. Átmetszik Londont,
de a falunál nem
bukkannak fel.

2.

Fehérre festjük a kerekeket. Felezővonalat kap a tó, a térképen könnycsepp, a kocsiülésen hon-
vágó a Balaton. Ez az utolsó nyár, hogy bársonypapucs nélkül léphetünk a házba, és nem feszé-
lyez minket a függönyök közé szorult por. Hogy nem érezzük az uszály súlyát és az abroncsot
szavainkon.

Ez még a nagycsaládos apartmanház, ahol a nap süti le szemét. Hárman játszunk a kertben.
Anyánk nem engedi, hogy szénsavasat igyunk, belenövünk az ő hallgatásába. A felnőttek sört
isznak a csend mögött, hogy beszédükkel ne keltsenek benyomást. (Nem játszanak, csak sört
isznak. Kifröcskölük a vizet.)

Halottnak tetteti magát a csend, a tolóajtó tükrében
nem látjuk, hogyan néznének ki gyerekeink,
de tudjuk, testükön visszaverődne a fény, szellemhangokkal énekelnék teli a kertet. A túlpárt
vendégét
viszont elnyelnék.

Egyikőjük sem tudná a dal első sorát
(befejezni sincs mit).
A túlpárt vendégét, az ekhót viszont elnyelnék.

3.

Az időt centikben mérni. Kiszorít minket a volánról, késő lesz
csigaházba bújni az öregedés elől. Hiába kemény a héjunk, ha darabokra törünk így is.
Átreped az üvegfal.

A mi generációnk az osztódásé, nem az összetartásé, így mondják majd. Lázmérőből kiszökő higany vagyunk. Összetörük felettünk az ég, nekünk sincs több okunk együtt lenni. Kifeszítjük a téridő pokrócát, árnyékot vet a domborzati képre. Egy fehér állatról ismerem a rohanó folyót, éjszakára marad a szűz dombokon. A strandolók nézik, ahogy sebeket ejtünk a tájon.

4.
Egyedül állok a Kálvinon, másként nem tehetek. Varasodnak az emlékeim, visszakaparom, hogy ne tűnjenek el a felszínről. Legalább heg maradjon, ha csak ide rajzolhatom a kört, a villamosmegálló és a Deák tér vonalára. Ha vágnék sem térhetnék vissza a lovak közé. Marad a villamos vágatása. Vajon jó lóra fogadtam? Itt állok, másként nem tehetek.

5.
Mi a csukott szem pillanatát ismerjük, a pislogás lassított felvételét, az elalvás és ébredés közti időt. Lesütjük szemünket, tojássárgaként világítanak az üvegen. Ezen a nyáron nincs képviselőfánk, és nem játszunk senkivel. Részegen sem szavakkal dobáljuk az ablakot.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

LEX MIHÁLY: Göcseji tájak (képzőművészet, második díj)

Gerencsér Anna

Sírkő

Látod, fiam, ezt teszi az alkohol az emberrel. A pacsai nagykaniban ferdén esnek át az esti fények a fák között, becsíkozzák az utat, levelek a földön, dér a földön, sár a földön, csúszkál az autó, keréknyomokat szaggat az őszi levelekbe, dérbe, sárba, és apám a kormányra csap, látod, fiam, ezt teszi az alkohol az emberrel, kutyának való halál egy kutyának is szar élet után.

Béla, kérlek. Anyám pirul, púdertől, haragtól, a vastag kabáttól, amit Keszthely után le akart venni, aztán mégsem vette, mindjárt ott vagyunk, erre a kis időre minek annyit cihelődni. Rézsút a fejtámlák között látom, ahogy a ferde fények végigsiklanak az arcán, az utolsó levelek árnyéka a homlokára hullik. Ne a gyerek előtt.

Legalább megtanulja, a kutya úristenit. A fák közül előfolyik egy dombhát, a dombhát mögül Szentmihály első házai. A dombháton szarvasok, szalad a rúdli, fehér fenekük villog a tompa fényben, fel-le, fel-le, mint a lányok a hintán, fel-le, az utolsó megáll, visszanez, rám néz, ahogy elsuhanok a kanyarban.

Anyám hallgat, az autó megtelik a neheztelésével, apám káromkodik, csak a miheztartás végett, aztán előremerednek mindketten, a hallgatásuk elszívja a levegőt a kocsiból, Szentmihály egyetlen elfojtott lélegzet, a Rózsakő csárda, a fehér falak, sárga falak, omladozó kerítések, a mindenre barna csomókban tapadó, ázott, sáros falevelek mozdulatlanok, az esti köd sem csorog tovább a hámló vakolaton. Az ég nem sötétedik tovább, a színek nem fakulnak tovább, a lélegzet megakad a mellemben, mintha belém szorítaná az őszi fagy.

Szentmihály elmarad a kanyarban, barna földek lombjuk veszett fák alatt, eső kellene, mondja apám, és egy kis levegő szívárog vissza az autóra, lehet, mondja anyám, mocorog, a kabátja gallérját húzogatja, ne fészkelődj annyit, mindjárt ott vagyunk, ez már a baki körforgalom, öt percet csak kibírsz.

Beleizzadok, aztán még meghülök, dehogy húlsz meg, erős vagy, mint egy ló, ló, persze, anyám dacosan hallgat, a kontyát igazgatja. Hoznunk kellett volna valamit, miért nem szóltál, Keszthelyen még megállhattunk volna, újabb barna szántók, az este megül a rögök között, aztán Hahót, Hahóton csak egy kisbolt van, meg a benzinkút, nem szúrhatjuk ki Mari szemét valami vacakkal a benzinkútról, egyébként is mennyibe kerülne. Nem, ott a Coop is, anyám összeszorítja a száját, nézi, ahogy az éjszaka előkúszik Hahót üres szobáiból, én is arra gondoltam, azt a putrit az alvégen még háznak sem nevezném, nemhogy boltnak. Hát, most már késő.

Kapd össze magad, fiam, így akarsz a nénéd elé állni. Lehajolok, visszabújok a cipőmbe, a fejem koppan az üléstámla hátán, kurva kátyúk, Béla, légy szíves. Kabátot veszek, most jön a temető, vörös szemek pislákolnak a rácson át, a halottak szeme lobog a mécsesekben, figyelnek, engem figyelnek, kikiabálnék, hogy nem engem várnak, hanem Pista bácsit, aki úgy halt meg, mint egy kutya. Ezt

teszi az alkohol az emberrel, ha a halottakon múlna, mindenki inna, ezt mondják a vörös szemek a sírokon, mindenki feloldaná egy pohár nem is tudom, miben a karommá dermedt ágakat, kazánlemez-szürke eget, barna dombhátakat, feloldaná a megfeszült levegőt, kipattanó káromkodásokat, el nem hangzott szemrehányásokat, feloldaná saját magát is, amíg egy reggel a Rostaék háza előtt találják meg az árokban, a szája tele sárral, a lelke cseppfolyós emlékekkel, és kiköltözne ő is a vörös mécsesek közé.

Hová bámulsz, fiam, sehová, akkor mit fészkelődsz, mint a tojós galamb, olyan vagy, mint anyád, az is folyton fészkelődik. Inkább a kocsira figyelj, Béla, még beleborulsz az árokba, na és, ha beleborulok, majd kihúz a traktorral a Pista, apám megáll, húsos keze lebeg a kormány felett, anyámnak csak a szeme villan, apám köhög, zavartan morog valamit, hja, a megszokás, pedig Pista bácsi már semmit nem húz ki sehonnán, és Mari néni el fogja adni a traktort, de nem most, most még csak áll a ház előtt, fekete kendő, fekete szoknya, fekete felleg az arcán, és Pista bácsi nem fog kidülöngélni mellé.

Sajnálom, úgy sajnálom, Mari néni anyám kezét fogja, jaj, Erzsikém, mi lesz most belőlem. Kilépek, bokáig süllyedek a sárba, honnan van ez a nyomorult sár, annyira nem esik, apám bezárja a kocsit, hallom, ahogy kattán a zár, jaj, édes fiam, olyan sovány vagy, gyere, egyél levest, meg csináltam hatlapost, azt szereted, ugye, itt a vason húzd le a sarat.

Moss kezet, hallod, mielőtt megfogsz bármit, anyám leveszi a kabátját, fogast keres, várj, az a Pistái, hadd tegyem odébb, gyere, Erzsikém, egyél te is egy kis tyúklevest. Odakinn az ablakoknak feszül az éjszaka, a csipkés függöny úgy függ rajtuk, mint egy foszladozó pókháló, a lámpafény ide-oda siklik a mázas tányérokra, a kancsó oldalán, a tyúkleves színén úszó zsíron, ha nem szereted, add oda apádnak a lábát.

A tyúkláb mozog, ugyan minek fordul még az ízület, miért nem hull darabjaira az egész, ha már nincs hozzá tyúk, Rosta Feri azt mondta, megvenné a traktort, hogy nem szégyelli magát, legalább a temetést várta volna meg, de Rostaék ilyenek, ugye emlékszel. Mari, kilógtatnám valahová éjjelre a temetésre való ruhámat, anyám elfordul, apám a levest szürcsöli, recseg a padló, sóhajtozik a ház. Vedd ki a hatlapost a hűtőből, fiam, ha nem kérsz több levest.

A hűtőben üvegek, dobozok, a fedelek alatt celofán kifeszítve, a hatlapos is letakarva, megismerni, mert az az egyetlen hosszúkás, nem fazék, nem üveg, ovális tál kék-piros-zöld virágokkal a szélén, a Skanzenben láttam ilyen tányérokot osztálykiránduláson, mikor mondtam, hogy ez nem a falra való, hanem eszünk belőle, itt is, a nagyinál is, kinevettek. Majd apád vág belőle, te ne nyúlj a késhez, ezt bezzeg eszed, de a levest úgy kellett beléd diktálni, apám horkant, mint a vadkan, mit macerálsz folyton, hogy egyen, majd eszik, ha éhes, kamaszkorában úgyse győződ majd etetni.

Erzsikém, te csináltál fényképeket, ugye, telefonnal, anyám a telefon után kotorászik, pörgeti vissza a képeket tavalyig, ki lehet ezeket nyomtatni, mint az igazi fényképet, ugye, anyám fényesre lakkozott körmei kopognak a képernyőn, homlokán összefut a két ránc, no várjál, igen, fényképeztem, tessék. Összehajolnak fölöttem, apám, anyám arca vörös, meleg van idebenn, Mari néni szemében mély tavak, van-e, ahol együtt vagyunk, Erzsikém, azt tenném a sírra, más nem maradt, az esküvői képeink elégték hatvannégyben, Mari néni arcán mély folyók, üszkös gerendák, fekete fogakkal az égbe harapó fal, még most is, ennyi a régi ház, és csak a Pista katonakori képe maradt meg egyedül, olyan rajta, mintha valaki más lenne, de hát nem vagyunk mind valaki más valahol mélyen?

Nem, csak a Zsuzsáékkal együtt, tessék, a csoportkép két szélén, majd összevágjuk a két széléből, nem, Erzsikém, én igazi képet szeretnék. Nyög a fal, sóhajt a régi ház, újabb szeletet vágok a hatlaposból, az édesség, az csúszik, mi, sajnálom, Mari, csak ez van, de ezt nem akarhatod a sírra, apám horkant, tipikus Pista, Mari néni néz, elhallgat, mint a kocsiban, és nem mond semmit a kutyanak való halálról, pedig azt hittem, fog.

Mari néni a szemét törölgeti, nyújtózkodom, anyám megbillenti a telefont, hogy lássam, Mari néni a kamerába néz, a mosolya, mint egy leomló partfal íve, Pista bácsi iszik, pálinka, szerelmem, ezt éneklí a mosolya, ahogy Laci bácsival énekelték mindig. Ezt nem akarhatod a sírra, ismétli anyám, sóhajt, elkezd összeszedni a tányérokot, végül is van időd eldönteni, még

vagy két hónapig úgysem lehet felállítani a sírkövet, mit két hónap, várni kell, amíg összeáll a föld, az ujjadból szoptad ezt a két hónapot, apám kiveszi a kést a kezemből, szeli a hatlapost, hidd el nekem, érdemes egy évet várni, ha nem akarod, hogy aztán az egész megdőljön, mindegy, mennyit kell várni, attól még nem lesz több kép, talán kérdezd meg a Zsuzsáékat, nekik van-e, bár ők sosem szoktak fotózni.

Mari néni kezében csörrennek a tányérok, hagyd csak, Erzsikém, majd én mosogatok, te pedig eriggy zuhanyozni, de gyorsan, mert nincs sok melegvíz, a szappant megtalálod, várjál, fiam, még nem adtam törülközőt, itt e, aztán siess.

Sietek, a cső szörcsög a falban, a csempéket repedések szelik át, mint az eget a lombtalan ágak, a víz csak langyos, a mosdó szélén egy pohárban két fogkefe dől egymásnak, a tükör alatti polcon borotvapamacs. A fürdőszoba ablakát nem érem fel, legalább nem lát be senki, anyám az ajtó elől sürget, odakinn pedig futnak a szarvasok, fehér fenekük alig dereng az éjszakában, fel-le, fel-le, a temető rácspái mögül lobogó vörös szemükkel néznek utánuk a halottak, s arról álmodnak ők is, milyen lehet a szarvasokkal futni az őszbe fulladó dombhátakon át.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

LEX MIHÁLY: Göcseji tájak (képzőművészet, második díj)

LEX MIHÁLY: Göcseji tájak (képzőművészet, második díj)

LEX MIHÁLY: Göcseji tájak (képzőművészet, második díj)

Locker Dávid

Asszony nélkül a csárdateraszon

A sertéstokánynál még csak egy átlagosan unalmas,
később nosztalgiába bugyolált nyaralás kezdetének tűnt ez is.
Hévízi csárdaterasz, nagycsalád,
három éjszaka alatt elfüstölt megtakarítás.

Apám ötödik birse után kezdett átütni
az állandó huncut mosolyon a huncut mosoly.
Anyám desszert utáni noszogatása
ezúttal eredménytelen maradt.

Hosszasan sopánkodó,
korai fürdőlátogatásra apelláló hasztalan argumentumok után
csak ketten maradtunk.
Apám ötven volt; én tizenöt.
Kettőnk között az ifjúság:
én a kezét tapogattam félve;
ő félve engedte el.

Ott még nem gondoltam erre,
csak unatkoztam, mint vele mindig azelőtt, azután.
De később, mintha bújtatni akart volna minket,
észrevétlen betakarta a teraszt az este.
És apám, mintha csak a sötétre neszelt volna fel,
a hetedik birs mellé
megrendelt egyet nekem is.

A szakmai anomáliák és erkölcsdörgelmek mellé
ekkor bekúsztak hirtelen az egyetemi évek is.
Lánykoleszokban megcsalt szeretők,
átcigizett, veszteglő vonatutak,
délig kúsztott éjszakák kavartak a szaporodó poharak között.
És anyám is –
de nem úgy, ahogy ismerem.

A tizedik feles kellett,
hogy apám átcsábítsa a részeg oroszoknak
Monti csárdást húzó cigánybandát.
„Ezzel udvaroltam anyádnak is”,
mondta, mikor a primás belekezdett az Akácós útba.
És, ellentétben a többi szánakozó alkalommal,
nagyon szégyelltem, hogy nem tudom vele énekelni.

Egyedül ezen az éjszakán éreztem úgy,
hogy apám, ahogy minden apa szeretné,
újra megszületett továbbélni bennem.

Hiába, hogy ezután pár évvel elkövettem minden hibát,
amit kölcsönvettem tőle –
mindent, amit majd én is, mint valami megkopott,
kinőtt pecsétgyűrűt,
továbbadok.

Csak ekkor.
Mikor részeg oroszok nevetése között,
cinkos lámpafény alatt,
akáccokkal benőtt teraszon,
mint a képlékeny, sötét mélyből
kivirágzó tavirózsák,
tudtam meg,
ki vagyok.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

BOGNÁR ANGÉLA: Liszó (képzőművészet, első díj)

Takács Nándor

Rossz vásár

*töredék Don Quijote zalai kalandozásainak
elveszettnek hitt históriájából*

Odaintette magához az öreget.
A teherautó alatt a kipufogóra
mutatott, és repedt hangján Alfréd,
a mohó és erőszakos senkiházi
hadovált valamit, amire Sancho
csak néhány szóban válaszolt.

Valamivel később csapódott
a teherautó ajtaja. Tízezret kapok,
köpte ki Alfréd a lehúzott ablakon,
azután erélyes mozdulattal az olajütő
felé kormányozta magát. Nevetséges
bajsza hullámszórt csíkszája fölött.

Behúzott nyakkal somfordált
vissza Sancho a porfelhő mögül.
Hideg sört nyújtottam neki,
elégedetten itta ki az üveget.
Frissen borotvált, piros arcáról
a nyakába vízcsepp csordogált.

Éles hangján megszólalt fölöttünk
egy madár. Napraforgóval hígítja
a tökmagolajat, rebegette Sancho
aggodalmasan, mintha besúgóktól
tartana... Erőltetett nyugalommal vártuk
Alfrédot az árnyéktalan udvaron.

Az elfeledett zsákutcában unottan
rugdostuk a hullott szilvaszemeket,
mire Alfréd tragacsa a sarkon befordult.
Láttam, ahogy Sancho keze a zsebében
ökölbe szorul, és éreztem saját
körmömet tenyerembe fúródni.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

Margetin István

Ideje megtanulni ultizni

Negyedik nap: huszonnyolc kilométer, négyszázhet méter szintkülönbség. A lépésszámláló saját mértékegységeiben kétharmad maratont, százharmincöt emelet. Jobban bírom, mint gondoltam, a test hamar megszokja a terhelést. Nagyobb távot is tudnék már vállalni, de fölösleges, idő kell a fejnek, hogy kitisztuljon. Százharmincöt emelet. Majdnem hét kör az irodaházban, a mínusz négyes parkolósinttől a tetőteraszig és vissza. Bezárom az appot. Nincs olvasatlan üzenet, nincs nem fogadott hívás. Megígérték, betartják.

Fehér kerítés, mögötte magas kőfeszület, Jézus lábfejéig sem érek. A kereszt alatt három kisebb alak, középen talán Mária. Két nő kávézik a teraszon. A tréningruhás fölugrik, mosolyog, megszorítja a kezem. Andrea. Szívesen átkísér a szállásra, de ha nem sietek, üljek le egy kávéra. Hogy iszom? A hátizsákot és a túrbotokat az asztal lábához támasztom. Tejjel, cukor nélkül.

Virágmintás tányéron csokis piskóta-kockák, tetejükön csokireszelék. A bögrém oldalán sárga rózsák. Azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsa. Elnyújtott bariton, ősrégi dal, húsz éve nem hallottam. Harminc.

A másik nő a falu polgármestere. Világos szoknya, rövid ujjú blúz. Szerencsére nem kérdezik, honnan jöttem, mivel foglalkozom. Felváltva sorolják a látnivalókat, rövid sor, ötszáz lelkes falu. Az étterem sajnos zárva van, a tulajdonos lányának a lakodalmára készülnek, hétvégén lesz a közeli fürdővárosban. Így megy ez sajnos, a városi fiúk elviszik a lányainkat. A polgármester asszony kampánybeszédet rögtönöz, nem tudom eldönteni, hogy csak megszokás, vagy azt hiszi, vagyok valaki. Polgármesteri nyelv: szívügyemnek tekintem a környezetvédelmet. Szívügyemnek tekintem a temetőt. Nekem a templom a szívügyem.

Felfrissít a kávé, nem aludtam jól az éjjel, hiába volt kényelmes az ágy, hülyeségeket álmodtam. Talán azért, mert az ablak alatt egész éjjel vonyított egy kutya.

Mintha a szallas.hu kastélyt is ajánlott volna, arról nem meséltek. Rákérdezek. Egyszerre kapják el a tekintetüket, mögém, a kerítés felé néznek, Andrea megsimogatja a nyakában lógó medált. Angyal. Jobb kezében egyenes kard, balban pajzs. A falu szélén van, mondja a polgármester asszony. Régen szociális otthon volt, néhány éve vette meg egy idős professzor, a falu alapítóinak leszármazottja. Nem látogatható.

Andrea biciklivel gurul mellettem. Az úticélmről kérdez, kitérek a válasz elől. Világoszöld családi háznál állunk meg. Három lakrészre osztották, az utcafronti apartmanban kapok franciaágyas szobát, saját fürdővel. A szomszéd szoba is foglalt, két vadász, reméli, hazaérnek sötétedésig. Ők is csak holnapig maradnak. Reggeli a teraszon, nyolctól kilencig, ha úgy megfelel. Zsemlet rendelt, szeretem? Szeretem. Bármire szükségem van, nyugodtan csörgessem meg. Érzem jól magam. Vigyázzak magamra.

Az ágy mellett a falon két foltban hiányzik a festék, az egyik folt Ausztrália alakú. Olyan kontinens nincs, mint a másik.

Azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsa, azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsa. Agyamra megy ez a dal. Emléketörés: anya krumplit hámoz, én a gomba héját húzogatom le, vasárnap van, apa csak este jön, fusizik, háromszög alakú gombahéj-csíkok, szól a rádió.

Az ágyra kuporodom. A telefontöltőt bedugom az aljzatba, fölerősödik a csillár fénye. A wifi router a szomszéd lakrészben lehet, a falhoz kell simulnom, hogy elég erős jelet kapjak. Rákeresek Atlantiszra. Első találat: építőanyag-telep, húsz kilométer, autóval húsz perc. A képek között elsüllyedt templomok, piramisok, körben álló, rövidnadrágos druidák. Végre egy térkép. Atlantiszra sem hasonlít a folt.

Megtervezem a holnapi útvonalat. Kábé harmincegy kilométer, valamivel kevesebb domb, mint ma. Két szállást találok a következő állomáson, egy faluval arrébb van olcsóbb, lefoglalom. Plusz hat kilométer. Nem baj, a test bírni fogja. Megígértem Zitának, hogy nem szórom el az egész végkielégítést.

Átöltözöm, a túrazoknit és a pólót kimosom, a zuhanyfüggöny rúdja terítem. Nincs kedvem telefonálni.

Üresek a délutánok. Most kellene letisztáznom a gondolataimat. Naplót írni, döntéseket hozni, megfejtteni a jövőt. Nem tudom megfejtteni a jövőt. Ma gyaloglás közben többször észrevettem a tájat. Az öreg gesztenyefát, amit négyen együtt sem érnénk át. A kisterpesz szélességű, füves partú patakat, amit itt folyónak neveznek. Az egyenes szárú, lila virágokat. Ez talán haladás.

Körbenézek a faluban.

Szokatlanul nagy házak, három-négy generáció élferne bennük. Sok a félkész, vagy inkább félbehagyott. Mozgás alig, középkorú nő ribizlit szed, felfújható medence mellett vacogó gyereket dörgöl törölközővel az anyja, két lány sétál az erdő felé. A legtöbb udvaron feszület, kereszt, vagy egy szent szobra. Szerkezetkész ház előtt keményre ázott homokdomb, gyér gazfoltok, homokba rajzolt szívek, a szívekben fiúnevek, Gergőke, Bencus, Tibcsi, tele van a domb szívekkel, mint a párizsi híd lakattal. A Gergőkét lefotózom, Samu nincs, törölöm a fényképet.

Zuzmófoltos feszületen zöld izzófüzér, halvány fénypontok a szürkületben. Azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsza. Állítólag elmúlik a dallamtapadás, ha végigéneked magadban a dalt. A második sor sem jut eszembe.

A tegnapi faluban gyümölcsfákról nevezték el az utcákat, Cseresznyés utca, Diófa sor, Almafa, Körtefa, Szilvafa. Itt zsákmányállatokról. Fogoly, Fácán, Nyúl és Őzike.

Megugat egy korcs. Idős nő citerát hangol a tornácon, rákiált a kutyára, nyughass. Még jó, hogy nem vettünk kutyát Samunak. Alacsony dombon magányos sír. Megdőlt fejkő, elkopott felirat, a gazzal benőtt sírdomb körül törött betonkeret. Szívügyemnek tekintem a temetőt.

Piactér. Zöld asztalok, az asztalokon fémlapkák a bérlő neve. Markó Zsigmondné, Rosta Józsefné, özv. Majsa Vencelné, Markó Eszter, Fincza Mihályné. Végigsétálok az öt soron, nem találok férfinevet.

Üres kocsmá, a tévé sem megy, a pultos nő mandalát színezget. Kisbolt. Nincs étvágyam. Veszek két almát, valamit muszáj enni. Az étterem ajtaján kézzel írt hirdetés: konyhai munkára női munkatársat keresünk.

Egyhajós templom, frissen festve, tiszta fehér falak. A templomajtó előtt fekete kerítés, vastag lakat, a két fém találkozásánál vörös rozsdafoltok. Nekem a templom a szívügyem.

Kerti asztalnál nők kártyáznak. Kontra! Hagyjuk már, jó, ha egy csendes betlitek lesz. Rekontra! Ideje a fiúknak megtanulni ultizni, már Samu is elég nagy hozzá.

Kovácsoltvas kerítés, néhány örökzöld bokor. A kastély hátsó falára látok. Két emelet, magas, sötét ablakok, a felső szinten kettő kitört. Fény sehol. Nehéz szociális otthonként elképzelni a kastélyt, idős emberek, magas lépcsők. Talán fekvőbetegek élhettek itt, egyszer fölvitték őket az emeletre, többet nem jöttek le. Azt hiszed, hogy nyílik még.

Zongoraszó hallatszik, azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsza, mintha a zongorista belelátna a gondolataimba. Dísztelen játék, csak az énekszólám, hideg, magas hangok, kíséret nélkül.

Elvagyorodom, olyan, mint egy zs-kategóriás horrorfilm zenéje. Gergő már hörögne, vérfarkast játszana, az öccse nyakát harapdálná, Samu sikítogna, szúrna az oldala a nevetéstől. Becsukom a szemem, a zenére figyelek, remélem, a zongorista végig tudja a dalt. Azt hiszed, hogy mindig mindent megbocsátunk, egyre lassuló tempó, allegro, moderato, csontos ujjak a billentyűkön, andante, adagio, aránytalanul nagy pecsétgyűrű, lento, grave, másodpercnyi szünetek a hangok között. Ha ez egy horrorfilm lenne, most nyikorogva nyílna a kapu.

Hangtalanul nyílik a kapu. Megborzongok. Hülyeség, miért pont horror? Csak mert kastély meg zongora?

Elérünk a refrénhez, virágok közt veled lenni, tudom, szép volna kedvesem, virág sincsen, te sem vagy már, miért hagytuk, hogy így legyen. A vékony gombahéj selymes tapintása. Az enyhe földes illat. Előnt a szekunder szégyen, miért hallgatott szegény anyám ilyen dalokat?

Erősödik, gyorsul a zene, fázik a karom, nem hoztam pulóvert, futólépésben indulok a szállás felé, hogy kimelegedjem. Motorzúgás. Közeledik. Fekete pickup hajt el mellettem.

Két férfi beszélget a konyhában, az egyik természetes hangerőn, a másik suttog. Tudják, hogy itt vagyok, biztos kihallatszott a horkolásom. Nem hatnak egymásra, mindkettő következetesen tartja a hangerejét. Gondolatban köszönetet mondok a suttogónak. Éhes vagyok. Üres vagyok, mintha napok óta nem ettem volna. Fölkapcsolom a lámpát, csak két égő világít a háromból. Hét óra. Nincs olvasatlan üzenet, nincs nem fogadott hívás. Lezuhanyozom.

Csönd van odakint. Fölvívom Zitát. Le akar rázni, nem hagyom, hallom a hangján, hogy ideges. Most értek haza Gergővel, egész éjjel a kórházban voltak, Samunak kivették a vakbelét. Este megfájdult Samu oldala, úgy szorította, mint akit hasba szúrtak, magas láz, hidegrázás, sírt a fájdalomtól. Szerencsére már jól van, rutinműtét. Megvárták, míg elalszik, csak összeszednek neki pár dolgot, és rohannak vissza. Miért nem hívtál föl, kérdezem. Nem akartam, hogy idegeskedj, úgysem tudtál volna mit csinálni. Sietek, majd később beszélünk.

Megnézem a menetrendet, a reggeli buszok már elmentek, délben jön a következő. Kihúzom a telefontöltőt, a csillárban fölgyullad a harmadik égő.

Nyolc előtt öt perccel érkezik Andrea és a lánya. Terítenek, kávéfőznek. Álláshirdetéseket pörgetek a telefonon, hogy ne stresszeljem őket, így is szabadkoznak.

Százhusz mérnök került ki egyszerre a pesti piacra, közös megegyezéssel, mintha hirtelen, vezényszóra minden mérnök önmegvalósítani akarna. Ki hiszi ezt el? Titoktartási kötelezettség időbeli korlátozás nélkül. Ha egy részük elmegy külföldre, akkor is esélytelen, hogy a szakmámban talállok állást.

Zsemle, vaj, felvágott, sajt. Nincs étvágyam, mégis zabálok. Andrea szóval tart, népdalfesztivál, fánkfesztivál, na, arra talán még a férje is hazajön. Fölkapom a fejem, miért, amúgy hol van? Németországban. Villanyszerelő. Nem rossz nélküle? Rossz, de nincs mit csinálni. Hozzászoktunk, hogy mindent magunknak kell megoldani. Sosem gondoltam volna, távkapcsolat ennyi idősen.

Csomagoljak pár szendvicset az útra, ajánlja Andrea. Megköszönöm. Hosszú lesz a mai gyaloglás? Nem vészes.

(Legyen Zala! pályázat, első díj)

Regős Mátyás

Strandfürdő

*„Fiam, mért bújsz az ölembe, ki bánt?”
Johann Wolfgang von Goethe: A rémkirály*

Vas István fordítása

A strandfürdő égis ér, anyám.

Dolgod van, tudom, úszni
mész, vetkőzz gyorsan és

szaladj, ne legyen hiába strandidő.
Megijeszt engem a vízricsaj,

fürdőzők önfeledt zaja, mikor
meztelen testük vizet fog, és

tetőzik bennük a tombolás.
Mevakít a parti fény, de itt se

vagy, anyám, dolgozol. Vadaktól
hemzseg a partszakasz, a

strandfürdő égis ér, anyám.
Gyerekkoromban, azt hiszem, az

állatokkal voltam én is,
meztelenül vízbe törtem, nem

figyeltem a hangokat. Máshova
nyúló stégeket. Fűves

parton fekszem, már nem
vagy itt, anyám, a strandfürdőt

külön látogatjuk. Nem vagy
előttem meztelen. Indulj el

mégis, szállj vonatra, kilyuggat
másként a strandidő. Öntudatvesztett

állapotban menetelnek a
hosszú vizekben pancsolók.

Felforrósodott parti zajban
egyedül aludni nem

merek. A strandfürdők az égig
érnek, a hangzavar, a víztömeg.

Meztelen fiadhoz gólyalábon
közelít a víz fölött a túlpárt.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

BOGNÁR ANGÉLA: Liszó (képzőművészet, első díj)

Bodor Emese

Apollón kagylót gyűjt, Ikarosz szintet lép

(1)

*Szerinted milyen szaga van a büntudatnak, így Ikarosz. A gyümölcshúsba dugja mutatóujját, figyel, ahogy a gerezdek szétnyílnak.
Mint a frissen pucolt narancs, így Apollón a homokvár mellől. Hanyagul csupasz combjába törli a kezét - Ikarosz torkába egy fecske költözik.
Mi köze van a narancsnak a büntudathoz, így a szárnycsapások.
Te is benzinszagúnak hívod az erőszakot*

(2)

Daidalosznak volt benzinszaga. Úgy ivódott az overalljába, mint a dohányfüst, benzinszagúan jött haza minden este, úgy szidta a kormányt, a zsidókat vagy éppen a nőket. Ikarosz hallgatta. Tizenöt éves koráig egyáltalán nem szólalt meg. Aztán egy éjjel Daidalosz átlépett funkcionálisból abuzívba, és egy félreértett simogatással eltörte a fia arccsontját. Ikarosz előbb üvöltött, mint beszélt, és onnantól fogva Daidalosz foltosra szerette, mint egy narancsot. *Megint az apádra gondolsz, pedig pont azért hoztalak ide, hogy elfelejtsd, mondja Apollón az elvártnál kevesebb szemrehányással.
Sajnálom. Van kedved úszni*

(3)

*Nem furcsa, milyen szakadékot tud vonni két test közé a Balaton
Apollón kagylót gyűjt, Ikarosz szintet lép. A víz homályában félve érinti meg Apollón csípőjét.
Két szükséglet között mettől meddig terjed a tapintat
Apollón bőre átragyog a felszínen, sűrített nap. Elhúzódik.
Tudom, mit akarsz adni nekem, de én nem adhatom meg ugyanezt neked, így a mozdulat.
Hadd adjak csak én, könyörög Ikarosz, de Apollón kimászik a stégre. Nekifeszül az égnek, mint egy felhőkarcoló. Ikarosz lent áll az iszapban, alhasába nyal a szégyen.*

(4)

Hévíznél a vonaton Apollón feje Ikarosz vállára bukik, súlyosan, mint egy katedrális. Ikarosz felszisszen, óvatosan pózt vált, hátha az ülés földelni tudja a vágyat. *Mi a baj, motyog Apollón.
Leégttem
Vagy csak szárnyaid nőnek
Ikarosz nem nevet. Apámnak is szárnyai voltak, ezt végül nem meri hangosan mondani, csak kering benne, mint sirály a szemétdomb fölött. Apám is azt hitte, hogy kirepülhet önmagából
Szerinted rajtad segített volna, ha apád megbánja, amit csinált, így Apollón félálomban.
Ikarosz némán ül, mint egy kempingszék. Szombathelyig Apollón nyála eláztatja az ingjét.*

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

Böhm Norbert

Lomtanítás

Nyolcvanöt lakos.

El sem tudod képzelni, hogy ez mit jelent. Egy háztömbben többen szoktak élni.

Próbáld magad elé képzelni a falut: nyugalom, csupán egy hosszú utcát kell csak. Két oldalról szorosan házak ölelik, itt-ott találmra beékelisz egy kocsmát meg egy templomot, és kész is vagy.

Járd végig az utcát. Ígérem, hogy nem fog sokáig tartani.

Talán még el is sétálsz valaki mellett, esetleg éppen szembejön valaki. Valahonnan halványan rémlenek: egy kalap, egy kopott kabát és egy rikító színű kendő. Mind ismerős, csak a nevek futnak el előled. Ilyen néni, olyan bácsi. Érezni érzed, de a szavak nem segítenek. A kutyák viszont megugatnak, csak mintha sokkal halkabbak lennének, mint egykoron. Bocsáss meg nekik, már nem látnak olyan jól, alig hallanak. De még simán ki tudnak szagolni, jól tudják, honnan jöttél.

Valaki elhajt melletted, kezét kilógatja az ablakon. Nem volt rendszáma. Még van egy kis idő, nyugodtan nézelődj. Felsejlenek azok a kis gondozott kertek, seregnyi zöldségek katonás rendje. Egy elhagyatott műanyagszék, fatömbben balta.

Oké. Most már megállhatsz.

Az utolsó ház jobbra. Szinte majdnem a világ végén, de bőven a faluhatáron belül. Mindenre emlékszel, hisz nem is olyan régen voltál itt utoljára. Kiráncigálsz a kulcsot a kerítésen lévő kis bemélyedésből, magadhoz veszed a postaláda megárvult leveleit. Egy utolsó lélegzetvétel, majd benyithatsz.

A legfurcsább mégiscsak az, hogy semmi furcsa nincs a helyzetben. Teljesen banális ház, megszokott tárgyak, minden a legnagyobb rendben. A nagy valószínűséggel már megromlott kajákra gondolsz a hűtőben, meg a kirámozásra váró spájzra.

Nagyot sóhajtasz, de valamiért nem tudsz sírni. Nincsen már nagypapa vagy nagymama, de ahogy körbetekintesz, láthatod az életüket: edények, könyvek, tollgyűjtemény, szerszámok, kegytárgyak, értékes és javarészt bővli holmik.

Rendet kell raknod.

Már vagy két órája szöszmötölsz, amikor az udvarra képzelsz egy autót, tele többleteres zsákokkal. Így majd sokkal egyszerűbb lesz. Kieszelsz egy rendszert, három kategóriával.

Egy: biztosan kuka. Ilyenkor nemcsak a józan észre kell gondolni, hanem a megérezésre is. Papa horgászbotja? Mikor fogtatok valamit utoljára a Zalában? Sőt, mikor voltatok ott utoljára pusztán a horgászatnak szentelve az időt? Nem menekülésre gondolok, nem lustálkodásra. Megtudnál különböztetni egy süllőt és egy domolykót? Kuka.

Kettő: talán még valamikor jó lesz, de a nap végén, amikor majd elindulsz, belátod, hogy nem kell ámítani magad, dobhatod a kukába. Ebből lesz a legtöbb, ilyenekre gondolj: újságcötegek, edények, regionális könyvek és jegyzetek mindenféle apróságokról. Egykoron volt értelmük, a használatukban érték el céljukat, most csak üresen tengenek. Így bukkansz rá a fonott kosárra is. Meg tudod különböztetni a vargányát az őzlábtól? Na ugye.

Három: muszáj lesz elrakni, megőrizni, akármennyire is fáj. Megjelenik előtted a papa botja, amelynek a fogantyúja szarvasagancsból van. Vagy a mama kézzel írott szakácskönyve. Szentimentális cuccok. Elég lesz belőle egy táskányi. Maximum.

Órákba telik, ide és oda pakolgatsz. Végül nyolc degeszig tuszkolt zsák mellett kapkodod a levegőt. Próbáld lenyugodni. Ne izgasson a ház. Ne gondold a kizsigerelt testre, a csontvázként meredő falakra, a bútorok szálkáira, a kábelek velőjére.

Fejedbe nyilall a kutya. Mennyi minden lehet még a kertben elásva. A nagyszülők furcsa tanúi, csupa hajdani nyom és semmibe mutató jel.

Ereszd ki a levegőt. Szép lassan.

Képzeld a kocsi csomagtartójába egy összecusukható kempingszéket meg egy doboz sört (vagy egy üveg bort). Ennyi belefér. Ahogy hajtogatod a széket, gondold a munka utáni békességre, az elvégzett feladat okozta zsidbadásra. Kortyoldj egyet jó mélyen.

Helyezkedj kényelelmbe, jusson eszedbe az a régi játék. Emlékezned kell, hogyan is volt. Nézz körbe alaposan, ráérősen, de figyelmesen. Most pedig hunyd le a szemed, majd kezd el sorolni. Idézz fel mindent. Hogy hol türemkedik fel a föld a fűvön. Hogy a szomorú fa melyik ágán lóg a kötél. Hogy melyik bokor tövében volt ott a süni. Csak sorold, és bölints egyet.

Jól van, most már kinyithatod.

Mondd ki végre, hangosan: magányos vagyok.

Ne képzeld oda magad mellé senkit. Állj fel inkább. Pillants át a szomszédba, mereszd a nyakad, és vedd észre a platós kocsit a tuják között. Szedd a lábad és sétálj át. Lépj be a nyitott kapun, alaposan nézd meg a tömött zsákokat. Verd be a térdet a fűvön heverő műanyag kristályos csillárba. Pillantsd meg végre őt.

Kérdezd meg tőle: ne haragudj, hogy hívnak?

Majd azt mondja: ne viccelj, ismerjük egymást.

Üljetek le a kertben, és feszengjetez vagy tíz-tizenöt percet.

Végül bökd ki: és te mit csinálsz itt?

Nézz a szemébe, amikor azt mondja: hát azt, amit te, lomtalanítok a nagyszülők után.

Nevetgélj. Hitetlenkedj. Ne már, hát ilyen nincs. Ez meg van írva. Sors könyve. Véletlen. Kozmosz. Isten. Nem hiszel. Ő igen. Mindegy. Dettó.

Most akkor mi lesz?

Most? Semmi.

Gondoljatek az utcára. Hordjátok össze a zacskókat a platóra, közben járjon körbe az ital. Fel is állhatok a kocsi tetejére. Nézzetek végig a hosszú utcán, belátni az egészet, ott a kocsmá és a templom is. Nyolcvanöt lakos.

Rajzoljatek egy új térképet.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

Csontos Ábel

Hatamov Havdam

Hatamov Havdam nem gondolta úgy, hogy valaha is hazaérhet. Sokat jött, bár kényszerítették is rá. Nem akarta otthagyni a családját a messzi Szamarkandban. Ismereteinek köszönhetően a legjobb helyen, a zсібongó kavalkád közepén árulhatta messzi földön híres dinnyéit. Pont ezért került oda, ahova. Állítólag maga Sztálin válogatta össze az osztagot és ő tette páncélos főtörzsmesterré. Hatamov Havdam nem tudta ez mit jelent pontosan, hogy kinek parancsolhat vagy éppen kinek kell szót fogadnia. Annyit tudott, hogy ölni küldték és meghalni.

Egy üzбég férfi, akinek egyenruháján sorjázta a csillagok (ezért Hatamov Havdam úgy gondolta neki mindenképpen szót kell fogadnia) közölte vele, hogy a háború itt véget ért. Hatamov Havdam örült a hírnék, amit honfitársa közölt vele, de csak azért ölelte meg, mert tudta, hogy szót kell fogadnia. Nem akart a csillagos ruházatú férfi barátja lenni, nem akart a háborúról és a messzi utazásról nosztalgázni vele. A csillagos ruházatú férfinak vastag szemöldökei voltak, egyik szeme vérben úszott, alatta fekete erek duzzadtak arcán. Borostája egyszerre volt fekete és ősz. Úgy nézett ki, ahogy csak egy mészáros nézhetett ki. Hatamov Havdam nem akart egy gyilkos barátja lenni és mégis megölelte őt.

Hatamov Havdam parancsba kapta, hogy a hazautazás előtt ételt és italt kell magához vennie, mert nagy út várt rá. A csajhána járt a fejében, ahova havonta egyszer járt teázni a háború előtt és a zсібongó piaci kavalkád, ahol a dinnyéit árulta. Miközben fantáziái boldogsággal öntötték el szívét, szemével a portákat pásztázta. Nem akart olyan házba bemenni, amiben laktak, olyat szeretett volna találni melynek lakói a háború alatt elszöktek vagy meghaltak.

Egy parasztházat választott, melynek tornácára rendezetlen tekeregtek a metszetlen szőlő indái. Ismerte már a helyi építészetet. A fehérre mázolt ház tornácán fekete foltok sötétlettek. Oly halkan vágatott végig rajta, mintha egy újszülött aludt volna a házban. A tornácon fonott-székek porosodtak, Hatamov Havdam tudta, hogy a háború előtt asszonyok üldögéltek rajtuk és nézték a jövő-menő embereket. Tudta már azt is, hogyan épültek fel az itteni vályogházak. Az utcára nézett az első szoba, majd a közepén a konyha és tovább a többi helyiség. Céltudatosan ment. Amint belépett a házba elcsodálkozott. Rend volt, a búbóskemencéből pedig enyhe melegség áradt. Többször is megkérdezte oroszul: van itt valaki?

Hatamov Havdam miután nem kapott semmilyen nyelven választ, úgy döntött felfedezi a konyha polcait és szekrényeit. Lekvárt, zöldséget és zsírt is talált. Évek után sem ismerte igazán az itteni ételeket, mindent tuszolt a zsebeibe, amit ehetőnek nézett. Miután a konyha kiüresedett és Hatamov Havdam zsebeiből potyogtak a lopott ételek, fütyörészve kiment és a külső padlásfeljárónak dőlve beleharapott egy répába. Nem tudta, hogy kell enni, de korábban már látta, hogy mások is eszik. Ő is így tett.

Mikor még percek múlva is a létrának dőlve habzsolt és dudorászott, hirtelen a pajta és a kamra közül valahonnan egy fiatal lány sonforgott ki. Kezeit felrakta és könnyes szemével könyörgött Hatamov Havdamnak, hogy ne bántsa őt. Hatamov Havdam sosem gondolt a háború alatt nőkre, bízott abban, hogy felesége várja otthon. Sosem tudott haza üzenni, nem volt rá lehetősége. De ahogy közeledett felé félve a lány, először ittléte során elmerengett rajta milyen lehet egy európai nővel. A lánynak kétoldalt copfba lógott a haja és a végéről piros kendők lógtak le. Fehér egyberuhát viselt, melyet virágmotívumok díszítettek és a csípőjén kiszélesedett a szoknyarész. Hiába a fehér ruha, a halálfélelemtől szembeötlően sápadt volt az arca. Csupán néhány lila folt türemkedett ki a szeme alatt, a lábain és a kezein. Hatamov Havdam azonnal felismerte, hogy erőszak áldozata lett, azért félt tőle ennyire a lány, aki úgy tizennyolc éves lehetett.

Hatamov Havdam tükörkép szerűen felrakta kezeit mutatva, hogy nem akarja a lányt bántani.

Meredten néztek egymásra hosszú pillanatokon keresztül. Hatamov Havdam a zsebébe nyúlt és kivett onnan egy répát, a lány irányába nyújtotta és fűtyörészni kezdett. A lány megkönnyebbülten felnevetett, ami átesett sírásba, majd vissza nevetésbe. Hatamov Havdam nem tudta, hogy a lány azért nevet, mert arra gondolt, hogy a répától megtanulhat fűtyülni, de ő is elmosolyodott és mutatta a lánynak, hogy jöjjön közelebb. Még szebbnek látta közelebről és bár nem beszéltek közös nyelvet, fűtyörészni és mutogatni kezdtek egymásnak. Hatamov Havdam és a lány is jókat virult a másikon. A lány mutatta Hatamov Havdamnak, hogy üljön le a tornácon és várjon rá ott. Tíz perccel később egy tál meleg levestel tért vissza, amit boldogan tált fel a katonának.

Hatamov Havdam az utolsó cseppig kiitta a levest a tányérból és közben kézmozdulatokkal jelezte, hogy mennyire ízlik neki. Nem tudta mit evett és valójában nem is ízlett neki, csupán boldog volt, hogy újra embernek érezhette magát. Ahogy a leves elfogyasztása után kinézett a tornácon, akkor vette csak észre mennyire szép táj borult el előtte mindvégig. Ilyeneket csak jóllakott ember tudott észrevenni. Hatamov Havdam felajánlotta, hogy mindent visszaad, amit a konyhából elvett, de a barnahajú lány nem fogadta el. Távozás előtt Hatamov Havdam a tintera és egy papírlapra mutogatott. Évek óta nem érte őt ilyen fellángolás és mindenképpen el szeretett volna rakni valamit, ami a lányra emlékeztette őt. Arra kérte a lányt írja le a nevét a papírlapra, aki nagy nehezen megértette a katonát. Legalábbis azt hitte, mert csak annyit írt fel a papírra, hogy: Z A L A. Hatamov Havdam nem ismerte ezeket a betűket, de ahogy a lány leírás közben kimondta, kétszer is megismételte. Zala, Zala. Hatamov Havdam azt gondolva, hogy megtudta a barnahajú lány nevét, boldogan állt fel a tornácon és mutatta, hogy mennie kell. A lány megint azt mutatta, hogy várjon és kopogó cipőjével berohant a házba. Egy könyvecskével tért vissza, amiben nagyon apró betűk voltak, amiket Hatamov Havdam nem ismert. Boldogan gyömöszölte be zsebeibe. Majd integetve távozott és annyit hajtogatott, hogy: Zala, Zala.

Mikor visszatért az osztaghoz mondták neki, hogy már ma visszaindulnak a főváros felé. Ha három napon belül Budapestre érnek, elszállítják őket Moszkvába, onnan pedig Szamarkandba. Magyarázta neki a csillagos ruházatú mézárós. Amikor az osztag több katonája még csak szedelőzködött, Hatamov Havdam a fűbe heveredett és még mindig csak annyit dünyögött magában: Zala. Zala. A kis könyvecskét, amit a barnahajú lánytól kapott maga mellé rakta a fűben. Hirtelen hátulról egy kéz kezdte szorongatni a nyakát. Bár a háborúban mindig éberem figyelt mi van mögötte, az álmodozásban elveszve teljesen váratlanul érte őt a fojtogatás. A csillagos ruházatú katona volt az. Hatamov Havdamnak amennyi hang csak kijött a torkán, annyit ismételkedett üzbégül: miért? miért?

A csillagos ruházatú katona elengedte a nyakát, Hatamov Havdam levegő után kapkodva feküdt a földön és még közben is kapott néhány rúgást. A csillagos ruházatú katona mondta, hogy megbocsáthatatlan bünt követett el ezzel, hogy Bibliát tartott magánál. Ezt Hatamov Havdam is tudta és a kis könyvecskére nézett, amit Zalától kapott. Fogalma sem volt, mi az és már pontosan tudta, hogy nem szabadott volna elfogadnia. A csillagos ruházatú katona azt mondta nem őli meg, de Szamarkandban azonnal kiadja majd őt a rendőrségnek, majd otthagytá honfitársát.

Hatamov Havdam arra gondolt először, hogy majd elszökik, de tudta a csillagos ruházatú katona nélkül semmi esélye sincs hazajutni. Tudta, hogy az egyetlen megoldás, ha Szamarkandig elmagyarázza, hogy tévedés történt és valahogy kiengeszteli felettesét. Azt is tudta viszont, hogy minden titkos-keresztény üzbég ezt mondja amikor kihallgatják. Amikor az osztag hamarosan gyalogosan megindult, Hatamov Havdam kötelességtudóan beállt a sorba és immár hivatalosan is a háború végén, rabként elindult a hazájába. Nem nézett vissza a falura, nem hajtogatta magában, hogy Zala, Zala.

Hamarosan az osztag egy négynyílású hídhoz ért, amely egy kicsiny folyó felett ívelt át. Hatamov Havdamnak nagyon tetszett a kőszerkezet, amely boltív szerűen ráfeküdt a fodrozódó víz felé. Hirtelen a híd túlsó oldalán egy motor böngött fel és egy férfi sebesen elhajtott. Olyan gyorsan történt minden, hogy Hatamov Havdam szinte azt sem tudta mi történik. A csillagos ruházatú katona ordította, hogy mindenki feküdjön, mert robbanni fog. Hatamov Havdam meglátta

az égő kanócot és azonnal cselekedett. Katonasapkáját az égő gyújtózsínóra dobta, majd egész testét rávetette. Azért cselekedett így, mert abban reménykedett, hogy a csillagos ruházatú katona így majd kiengesztel neki, azért, mert egy Bibliát talált nála. A dinnyékre és a csajhára gondolt, az otthoni tea ízére. A tűz kialudt. Pár másodpercig mindenki szótlánul feküdt még.

Az elkövető egy motorral elhajtott, érthetetlenül fordulhatott vissza miért nem robbant fel a kőhíd. Hatamov Havdam zsebéből kicsúszott a papírlap, amit a barnahajú lánytól kapott. Újra azt dűnyögte a földön, hogy: Zala, Zala. És ahogy felpillantott egy kőbe vésve annyit látott, hogy Zala. Felismerte, hogy ugyanaz van a papírjára írva, mint a kőre. Érthetetlenül feküdt még mindig mozdulatlanul. De még mielőtt Hatamov Havdam gondolkodhatott volna, egy közeli szőlőhegy felől gépfegyverrel a fejébe lőttek. Ott halt meg az aknán fekvő és csak annyit dűnyögte Zala, Zala. Talán már tudta mit jelölhet a Zala, miközben a fejéből ömlő karmazsin színű vér elöntötte a fekete tintás papírt. Hatamov Havdam nem gondolta úgy, hogy valaha is hazaérhet. De ha már így történt, örült annak, hogy Zalában halhatott meg.

A novellát a zalaszentgróti kőhíd ihlette. A II. világháborúban a visszavonuló német seregek a hidat aláaknázták, a felrobbantástól 1945. március 28-án, élete feláldozásával Havdam Hatamov szovjet törzsőrmester mentette meg.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

SIDLOVICS KENDRA: Családommal Zalában (képzőművészet, különdíj)

Bánfai Zsolt¹

Arcok a Pannon tükrében

I.

Minden reggel egy örökkévalóság;
madártollak a kertben, halszagú falakon a festett város,
egy Madonna-potré, bénult ízületek takarásában
mária porcelánmaszkja, sírásra állunk,
pedig a télikertekbe még meg sem érkeztek
a pirkadat katonái, fásult angyalok,
őrségváltást már nem csak palotákban látni,
felsorakoztak a zalai dombok,
ólomködben táguló ezer szer, lábaink alatt elszórtan
a szilánkok, ezer szeg, patkóvas, a székhely ácsolt trón,
emlékekben egerszeg, a dombságok szelleme –
ékszerdobozba vezető borostyánút, gyógyvizi rózsa,
felnyló TV-torony és a mélybe hatoló olajfűró,
mind-mind a bársony zöld szülöttje.

2.

Dombhátakon kovácsoltvas rácsozat,
mögötte hegyekben álló koponyák –
mi mindig elv拉斯ztjuk azt, mi egy ideig megmarad,
attól, mit majd gyorsított eljárással pusztítunk el –
valamikor itt arccsont emelkedett,
gödreiben hullámzó látóvíz, a kapocs zónáiban
sorban ülő világító kövek –
napszél csiszolta lejtők alatt a kontinentális
háború, felrepedt lemezek, szétcsúszott
pangea, a kutacsok benövésével végül megszilárdul
a rend, sziklák születnek, magmapalástba zárva
a vörös történelem.

3.

A Göcsej Expressz kíméletlenül felszeleteli a távolság
mezőit, esélyt sem adva a paraszomniában heverő tájnak,
az érintetlen erdőségek intimitásának: összerázza,
sínalpakkal zúzza a fenyődömpingből élő, apró falvakat,
a nádas törékeny tükreit.

¹ A verset záró 5. strófát Gécz János Egymáshoz fér és egybeforr című verse ihlette.

4.

Szeretni a régit és akarni az újat, ezt vallják erre, azt mondják,
azért vannak a világon, hogy valahol otthon lehessenek benne –
egyszer volt valaki, aki nem csupán Rezi váráig,
de tiszta időben ellátott innen az Alpok láncaiba fűzött hómezőig –
egy pillanatra boldog volt, aztán szoborrá lett ő is, állítólag
a látók szemében ilyenkor erdőtűz, vagy sarki fény gyullad, a hegyi
panoráma jótékony orvosság, csak akkor nem éli túl az ember,
ha szertelenül mélyre ás benne.

5.

Kagylók, kígyók alatt, a medren át, megbújva,
mint árnyak mélyében a fénybogár, pók, fonalát követve
botorkál, kerülő úton vagy szemtől szembe,
így halad a szó, csatorna, egybeforr arc és a Pannon tükörképe:
kezdetben egy volt, aztán lenyomatára talál –
egyesül a volt a sosem létezettel,
kitöltve az űrt, esővíz kerék nyomában a zaklatott földet,
visszatalál, honnan egy ütésre eredt el, a föld és ásó,
a mindenbe belemaró fém, inverz térképeken
simul össze, mint a tudat, önmagát kitöltve
lassuló testeinkben.

Legend(a):

Kezdetben
a táj
végtelen
menedék
volt, és az most is.

(Legyen Zala! pályázat, második díj)

Bánkövi Dorottya

Időrés

Törött műanyag játékok,
fényben kávégőz,
kihalt strand,
napszíta plakátok,
nyárutó, nyárósz,
vénasszonyok, indiánok.
Mégfáradt minden az idényi erőlködésben
és most végre ismét önmaga lehet.

A strand díszletei
helyén egy falu –
megkönnyebbülve bógnek
a mezőn a tehenek.
Levelek,
levelek vannak még a nyírfán,
a térkövön,
fűben,
és eltépett receptek a boldogtalanságra.

(Ma ismét meghalt valaki álmomban.
Lassan elfogy minden őszám és rokonom.
Kriptákba kell járnom,
ha az égbolt megnyílik felettem.)

Valószínűtlenül kék,
összeszűkült szembogár,
a pokrócon hangyák,
hagyd, már alig zavar,
mikor megmásszák.

A kontúrok élesek,
periféria, fókusz,
fűszálak,
látlak, észlelek,
az óriáshangyák visszafoglalják életterüket.

Kedden a levágott faágakat hordják el,
szerdán üveg,
csütörtökön papír,
pénteken minden egyéb,
csak a műanyag játékok
gyűlnek halomba
egy kisfiú szemmagasságában.

(Úgy látszik, van,
amivel meg kell tanulni együtt élni
indulatok nélkül, békésen.)

Nézz rám,
kezdjük el most és itt,
a két pillanat közti időrásben,
hajtsuk szét a teret,
bújjunk bele,
(ezenkívül mindent unok és ismerék),
ez lesz a csarnok,
gödröcskéid, ráncok, a határok,
innen kémlelünk kifelé,
(a lábunknál elfújnak
egy bolyhos kutyatejet),
heverünk egy gazbenőtte kertben,
néha a frontokat kikerüli egy migrén,
meglepődünk,
pedig a természet csak első ránézésre
buja és rendetlen.
Meséinktől száraz a torkunk,
talán egyszer elfeledkezünk róluk,
talán megtanuljuk nem elmondani őket,
nem vágjuk ki a fákat,
alájuk fekszünk,
hallgatunk,
hallgatnak.
Kávégőz,
napfény,
vítükrön kacsák,
húsleves,
pókháló,
a szemed,
az ablak.

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

ROZNER ANITA: Téli táj V. – monotípiá sorozat (képzőművészet, első díj)

Balogh Gábor

Csodaróka

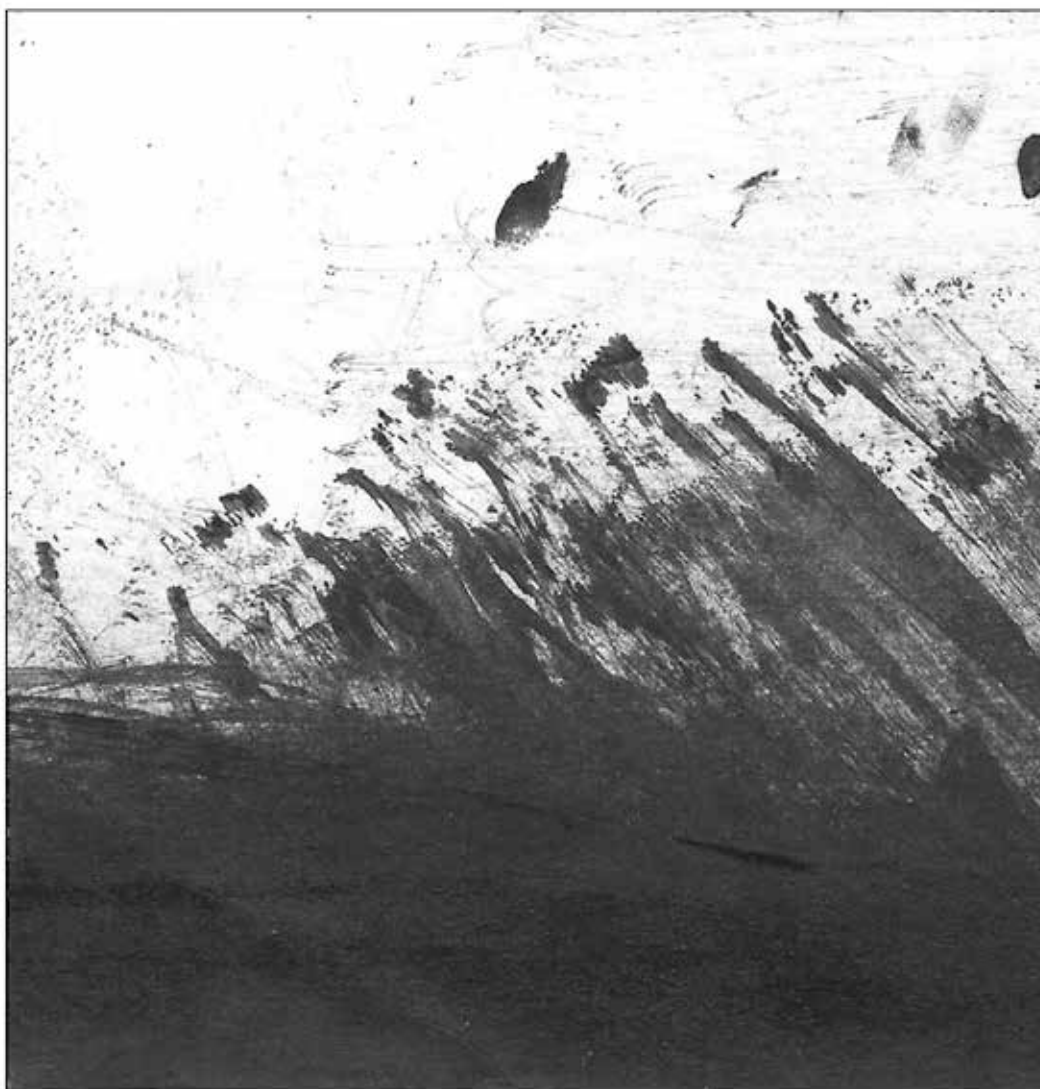
Az első szeptemberi hajnal hideget hozott. Kormoshasú fellegeket terelgetett a nyugati szél odafent, és zavaros pocsolyákat kerülgetett Diószegi István idelent. A dűlőút enyhén kanyarodott, és mikor a vadász az öreg eperfához ért, rókát látott szembe jönni az úton, éppen akkor, mikor a felhők mögül elősütött a nap. A róka még nem vette észre, közeledett, majd nagy ugrással pockot fogott. Az ember lecsúsztatva válláról a fegyvert. Ujja már-már megérintette a ravaszt, de a mozdulat félbemaradt. A vörösfrakkos már egészen közel volt, jól látszottak az esőcseppek, ahogy csillogtak a szőrszálak hegyén. Ennek ellenére nem keltette bőrig ázott róka látványát. Mintha az a parányi földdarab, ahol járt, az örök napsütés birodalma lett volna. Sötétvörös, már-már feketébe hajló volt a rókabunda, a fark meg oly tömött és vastag, mintha már Karácsonyt mutatott volna a kalendárium. Aztán gyanús lett neki valami. Megmerevedett, három lábón állva figyelt. Diószegi István kezében megremegett a fegyver, amint a róka szemébe nézett. Szája kiszáradt, szíve már nem a vadászláztól vert nagyokat. Leeresztette a puskát. A róka még mindig állt. És nézett. Őszinte, gondolkodó szemekkel. Diószegi világosan tudta, hogy ismerős neki ez az étellel telt, emberi tekintet. Homlokát kiverte a veríték. – Apu? Taplószáraz nyelvvel csak nehezen formálta a hangokat, a szó tompán hengeredett elő ajkai közül, a róka pedig kíváncsian elfordította a fejét előbb jobbra, majd balra. Végül lelépett az útról, becsúszott a fűbe, még egy utolsót billentett a farkával, s már sehol sem volt. Diószegi István a sáros földet vizsgálta. Cseppet sem lett volna meglepve, ha emberi nyomokra bukkan, de csak rókacsapákat lelt. Remegő kézzel kiürítette a puskáját, és leült egy kidőlt száraz akácra. – Csodaróka... – motyogta. Ült a fatörzsön sokáig, és a rókára gondolt. Vágyta újra látni. De csak a terepjáró jött a Bogrács Brigád többi tagjával. – Na, volt valami? – tekerte le az ablakot Szűcs Feri, közben azt vizslatta, véresek-e Diószegi kezei. Ártatlan gyermeki tekintete volt, senki se gondolta volna róla, hogy orrvadász. – Sose láttam még ilyen gyönyörűt... – motyogta István. – Mi? Nagy bika? Nagy bak? Nagy kan? – Róka. – Fújd föl! Azt nem lehet megenni! – ezt már a harmadik brigádtag mondta, Kertesi Marci – Na szállj be, tűnjünk el innen, mielőtt a vadór jönne! * Aznap késő délután már a lesen ült, és a Csodarókát várta. Valahol erre kell lennie. Előtte a Szélgöyök kukoricatáblái által közrefogott lucernatarló, mögötte a Harkályvölgyi-erdő. Vonzó hely egy róka számára. Már ha róka egyáltalán... 2 Őrült egy gondolat volt, ezt maga is beismerte. Látni akarta megint a Csodarókát. Talán azért, hogy végre meggyőződjön róka voltáról, és megnyugodjon a lelke. A leszálló est keskeny ködcsíkot úsztatott a talaj felett a lucernatarló dereka táján. Gallyazni készülő fácánkakas szólt a les mögött, és Kerkaszegen harangoztak. Nem vette észre, mikor lépett ki a tarlóra a Csodaróka, de egyszer csak ott volt. Ezúttal nem volt benne semmi természetfeletti. Nem volt emberi nézése, nem csillogott a szőre úgy, mint az első találkozásnál. A vadász el is szégyellte magát. Én bolond! Mindenféle hülyeségeket képzelek, miközben ez egy egyszerű róka, semmi több. Az egyszerű róka ezalatt lassan egerészve a les alá ért. Ott megállt. És egyenesen felnézett a vadászra. Csak ezt ne tette volna! Diószegi megborzongott. Megint azok a mélyen emberi szemek! A róka sokáig nézte őt a félelem legkisebb jele nélkül, majd fejét elfordítva hosszasan figyelt a lesen túlra, mintha mutatni akart volna valamit. A vadász megfordult. Szarvasbika állt az erdő szélén. Diószegi izgatottan kapott a távcső után. Az öreg bika fejét lehorgaszva elindult a Szélgöy felé. Amint fordult, látni lehetett hosszú szárú, lombár agancsát, melynek tetején az egykori koronákat villákká zsugorította már az aggkor. Diószegi István mindig is hasonló tróféáról álmodozott, de soha nem volt még ilyen bikához szerencséje. A lövés után a bika rövid vágta után még a lucernatarlón összeesett. – Bronzérmes! Pedig csak villás tízes! – tapogatta meg az agancsot István. Kalapjára tűzte a sebvérrel megszínezett cserlombot, a töretet, a nagyvad vadász győzelmi jelvényét. Leült a földre, hátát a szarvas oldalának vetette. Ezt a bikát a Csodarókanak köszönhette, ezt jól tudta. Sokáig ült lehunyt szemmel, s közben az est képeit látta, felváltva a

szarvast és a rókát. Különös érzés volt, hogy nem kellett kapkodva sietni, menekülni a területről a lövés után, zsigereletlenül az autóba dobni a meglőtt vadat, és a legrövidebb úton eltűnni. Diószegi István lelkét átjárta a mennyei béke. Mikor kinyitotta szemét, már teljesen besötétedett. Zseblámpa fényénél zsigereit. Valahol az éjben kacsaszárnyak fütyültek, s mikor munkája végeztével körbevilágított, rókaszem csillogott a fényben, nem is távol. – Miért? Miért küldted nekem ezt a bikát? Mivel érdemeltem ki? És ki vagy te?...Édesapám?... Vagy az Isten? – kezében megremegett a lámpa, és már hiába próbálta újból megkeresni rókaszem paraszát. Egyedül maradt a bikájával. * Kerkaszeg község temetője dombon fekszik, ahonnan messzire nézhetne a kutató szem, ha a kilátást nem gátolnák új és új dombvonulatok. De Istvánnak így sem esett nehezére elképzelni, hogy Diószegi Jenő lelke könnyen visszatalál innen a vadászterületére, ahol oly sokat járt. Jóval nehezebb dolga volt az élőnek, hogy megtalálja a sírt. A temetés óta nem járt ott, és az öreg életének utolsó öt, vagy hat évében nem is beszélt már az apjával, jóllehet szomszédos utcában laktak. Haraggal váltak el egymástól örökre. 3 Némi megnyugvással látta, mikor végre meglelte, hogy húga szépen gondját viselte a nyughelynek. A kő hideg volt, amint a fiú megsimította. Szeretett volna valamit mondani, beszélgetni az apjával, de nem tudott. Szavak helyett emlékek jöttek. Emlékek egy kisemberről, aki éppoly szerényen élt, mint ahogy természetével sem hívta fel magára a figyelmet soha. Odalátzott a temetődombtól az Eszti-laposi kockafenyő, ahol először lőhetett az apja sörétesével. És ott jobbra, a báránytilosi templomtornyon túl az a tarlóktól fakó domboldal, amire akácfasor kapaszkodik fel szeszélyesen kanyarogva! Soha nem felejtí el azt a téli délutánt, mikor nyúl ugrott fel előlük a szántásból. Apja kézen fogta, odavezette a nyúl vackához, lehúzta fia kezéről a kesztyűt, és csuklójánál fogva szelíden a földre nyomta a gyermek tenyerét. És a kisfiú érezte a nyúlvacok melegét, az apa szemében pedig szelíd mosoly játszott. – Szeresd és tiszteld a vadat, mert az életét adja a te szórakozásodért! És soha ne válj orvvadászá! Idealista szent ember volt Diószegi Jenő. Hitt szavai erejében, s abban, hogy fia, ha majd felnőve a vadászösvényekre lép, maga is úgy él, ahogy arra tanították. Aztán jött a felnőttkor, az első saját puska, az első sikerek. Jöttek a hasonló korú cimborák. Megrészegették őket a fegyver, meg a vele kapott szabadság. Megalakult a Bogrács Brigád. Az öreg Diószegi először csak a fejét csóválta, később egyre hangosabban korholta sarját. – Nem erre tanítottalak! – Apu, te nem becsületes vagy, hanem hülye! Nem vagyok orvvadász, csak elveszem, ami nekem jár! Éles késként szabdalták lelkét a múltból visszhangzó szavak. Az öreg csak kifordult az ajtón, bicegő alakja eltűnt az estében, és soha többé nem nyomta le a kilincset. A fia dacból szintén nem kereste. Diószegi Jenő délcegnek soha nem nevezhető alakja mintha egyre kisebbé, járása még bicegőbbé vált volna. Egy reggelen lánya talált rá a konyhaasztalra borulva. István haragudott. Úgy halt meg az apja, mint egy ellenség. A temetésre elment azért, de attól fogva igyekezett fejből kiverni még az emlékét is, és ez sikerült, egészen addig a napig, míg nem jött a dűlőúton szembe egy róka... Magasan fekszik Kerkaszeg temetője. És bár a sok feltorló domb gátat szab a szemnek, de akinek van hozzá lelke, jól látja onnan azért sok régi vadászkaland színhelyét. Az Öreg Réteket, a József-majori két jegenyéket, meg a távolban összeölelkező dombok tölgyeseit. Kalapja mellől István levette a töretet, és odaszúrta a virágok mellé. – Azt hiszem, inkább téged illet, mint engem. Mikor újra megérintette a sírt, már nem érezte hidegnek. Meleg volt a kő, mint egy frissen elhagyott nyúlvacok. * Sokszor kereste a Csodarókat, újra meg újra. Átélt hajnalokat, mikor a nap olyan sejtelmes fénnel kelt, hogy szinte kézzel tapintható volt az Isten jelenléte. Néha látta a Bogrács Brigádot az utakon autózni. Olyankor beállt a fák közé, hogy ne vegyék észre. Már nem érezte magát közéjük valónak. Az égen libák zajongtak, a pocsolyák tetejét jéggel vonta be a közelítő tél, és ő a Csodarókat várta, s vele egy jelet, valami megvilágosodás-félét. 4 Csak egyszer látta. Este volt már, hazafelé készült, bent ült az autóban, és éppen indítani akarta, mikor huppant a motorháztető, és ott ült rajta a Csodaróka. Benézett az ablakon, elsétált a vadász előtt, a kocsni túloldalán leugrott, és máris jótékonyan elrejtették az alkony árnyai. István kiugrott az autóból. – Ki vagy te? Mit akarsz tőlem? Mond el, vagy adj valami jelet, hogy megértsem! – szinte könyörgött – Mert nem tudom, hogy mi a célod velem! Csend volt akkor már erdőn-mezőn. A Csodaróka soha többé nem jelentkezett. És jöttek jó, meg rossz évek. Áztatta eső és sütötte nap a Göcsej szent halmait, agyagos sárban cuppogott a bakancs, és hó

csikordult a csizmatalp alatt. Bőgő szarvasbika aganca hegyén remegett a fénylő telihold, cserfának dörgölődző vadkan szőréből ezüstpor szitált a lepottyant makkra. Odafent az égen vadmadarak szálltak, idelent a földön emberek jártak. Talán rókák is. A Csodaróka nem volt köztük, hiszen dolgát már bevégezte, és István is megértette lassan az üzenetét, ami által jobb emberré vált. A mai napig hisz a Csodarókában, és ha kisétál a kerkaszegi temetőbe, gyakran talál apja sírja körül a porhanyós földön friss rókanyomokat.

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

ROZNER ANITA: Téli táj I. – monotípiá sorozat (képzőművészet, első díj)

Forgó Petra

metanoia

mégiscsak sikerült valamit megtartani
a gyerekkori félelmekből abból az időből
amikor a terek még végesek voltak
tudtad mettől meddig lehet szaladni
és megnyugtatót hogy a fákon túl
egy ugyanilyen falu terül el mint ez
spájzzal kutyával macskával tévével
hogy ott is lesz egy főutca templommal a végén
és a petúniák mögött lakó nagymamák
minden házban porcukros fánkkal várják az unokákat
csak azt nem sikerül megértened hogy az alakváltó
szörnyek mikor költöztek fel veled karöltve
hogy minden ágból és gyökérből béklyót fűzzenek

a hely köt történeteiben cipeled szülőfalud
a tavat amiben úszni tanultál és ahova bokáig ástad magad
mert jó érzés földbe süppedni annak a tónak a partján
amit apád más apákkal és saját apjával együtt ásott
hogy legyen egy hely ami összefűz a történelemmel
mert ha borostyánt még nem is láttál a név őriz
és emlékszik helyetted is

a meséidben összezavarsz hogy most borostyán vagy borosán
egyik tó másik völgy ott van a törött szívű forrás
ahova nyolcévesen vittek el először magyarázod
abban az évben születted amikor helyreállították
bicikliztetek ősz volt medvés polár pulcsiba bújtál
és a kulacsokból kiöntöttétek az otthonról hozott
csapvizet hogy forrásvízre cseréljétek
ettől örökké élsz majd
mondogatták a felnőttek
akkor az örökkévalóság még magától értetődőnek tűnt
elég volt annyival foglalkozni a padon egyensúlyozva
nehogy ráess a lágának képzelte tűzpiros falevelekre

ma már bezzeg hiába várnál órákon keresztül
legfeljebb a lusta cseppeket számolgathatnád
látod a forrás szíve se bírta sokkal tovább
úgyhogy maradt a kanapén fekvő nosztalgiazás a gondtalanság koráról
amikor a természet kegyeit természetesnek vehetted
és a falunapi mulatságok gazdagságról árulkodtak
elfelejtetted milyen levegőt kapni
szmog és zajmentesen ha mégis vidékre utazol
a madárcsicsergést először telefonos ébresztőnek hiszed
aztán valahol két körforgalom között már megsejtetted
hogy a gyökerek és ágak soha nem voltak béklyók

hanem egy újabb lehetőség a növekedéshez
és egy nap bizonyára te is azt fogod kérdezni a fiadtól
amit tőled kérdezett szombat reggelente az apád
mire értél haza fiam és ő majd hamiskásan rávágja az órát

(Legyen Zala! pályázat, harmadik díj)

FODOR DÁNIEL: Körtúra (képzőművészet, második díj)

